

Gyuris István Viktor (Szegedi Tudományegyetem)

Egy bácskai ügyvéd utazásai a „keleti ég alatt”

Vértesi (Virter) Károly (1843–1917) német származású bácskai ügyvéd, '48-as hazafi, megbecsült közéleti személyiség. A kor arisztokrata mintákat követő polgári divatjának megfelelően beutazta Európát, afrikai és amerikai útibeszámolóival széleskörű elismertséget szerzett.

Az eredetileg tárcákban közölt írásokat kötetbe rendezte, ezekből kettő is megjelent *Keleti ég alatt* címmel. Az egyik egy egyiptomi (1898), másik egy palesztinai (1900) utazást ír le, a kor igényeinek megfelelően gazdag illusztrációval ellátva. Az előadás az egzotikum hazai reprezentációit vizsgálja, jelen esetben Vértesi útirajzait alapul véve.

A főbb kérdések: Hogyan jelenítette meg az idegenséget az itthon maradottak számára? Milyen narratívumok mentén mutatta be a távoli tájakat és azok népét? Hogyan tükrözik ezek a szövegek a polgári középosztály európai és formálódó nemzeti önképét? Hogyan állítja szembe a modern, iparosodott nyugatot a „mesés” kelettel? Jelen előadás *Az egzotikum megjelenési formái a magyar fogyasztói kultúrában a kiegyezéstől az első világháborúig* című Új Nemzeti Kiválóság Program által támogatott kutatás részét képezi.

Pálfy-Madarász Eszter (PTE Grastyán Endre Szakkollégium)

A kérés beszédaktusának vizsgálata mozibüfés diskurzusok korpuszában

Előadásomban különböző magyar nyelvű illokúciós beszédaktusokat, kéréseket mutatok be és elemzek. A kutatásban vizsgált kifejezések az általam kifejlesztett 2000 magyar nyelvű kérést célzó megnyilatkozásokból álló korpuszokból származnak, melyeket egy mozibüfében figyeltem meg, és jegyeztem le alkalmazottként (pl: lesz egy kóla!; kérnék egy kukoricát!; egy kólát!). A kutatás elméleti keretét három irány határozza meg: a beszédaktus-elmélet, az udvariassági elméletek, valamint a társalgáselemzés. Vizsgálatom fókuszában az a kutatási kérdés áll, milyen komplex ábrázolási mód alkalmazható a kérés mint beszédaktus elemzésére, mellyel egyúttal reflektálni lehet az aktuális szituatív kontextusra, a társalgás szituációjára, valamint a résztvevők helyzetére (pl. az alkalmazott fóként kérdést fejez ki: mit adhatok? – a vásárló kérést: kérek egy kólát!)? Ebben az ábrázolási rendszerben a megnyilatkozások többféle megközelítés szerint elemezhetőek, azonosíthatjuk a kéréstípust, annak direktségi és udvariassági szintjét. A kérés a beszédaktussémában is értelmezhető, melyben a nyelvi közösség számára releváns információk is feltűnethetőek, a társalgáselemzés keretében pedig nem csak a konkrét beszédaktus, a kérést megelőző kérdés is leírható. Céлом a kérés egy adott, egyedi kontextusban (kérés a mozibüfében) való bemutatása, részletes analízise. Úgy gondolom, ez a módszer más beszédaktusok vizsgálatára is kiterjeszhető lehet.